

صورتجلسه کمیسیون آب و محیط زیست

عادی ■ فوق العاده □

کد مدرک: CO-F04-01

صفحه 1 از 5

رییس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: عماد رجحانی جلسه: چهارم
شماره جلسه: ۴ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰

دستور کار جلسه:

✓ بحث و گفتگو در راستای تعدل و پایداری منابع آب استان

✓ ادامه بررسی مواد ۳۷ و ۳۸ قانون برنامه هفتم توسعه

❖ اهم موارد مطرح شده:

در آغاز جلسه محمد علایی با خوش آمد گویی به اعضای محترم کمیسیون گفت: "در جلسه‌های پیشین گفته شد که ورشکستگی ویرانگر آبی بزرگ ترین تهدیدی است که پایداری تمدن کهن و شکوهمند ما را نشانه گرفته است. برای نجات این سرزمین و ماندگاری در آن هیچ گزینه ای جز تعادل بخشی آبخوان‌های زیرزمینی و پایداری آبی استان نداریم. در این راستا لازم است برجسته ترین دلایل نابودی آبخوان‌های زیرزمینی را بشناسیم و از انجام هر کاری که گستره، شدت و عمق ورشکستگی آبی را افزایش می دهد به شدت پرهیز کنیم. ورشکستگی آبی پی آمد از میدان بدر کردن مدیریت‌های مردمی آب و نشاندن مدیریت انحصاری دولتی به جای آن، نادیدن گرفتن مالکیت مردم بر آب و توسعه استان بی توجه به طرح آمایش سرزمین و برداشت آب بیش از حجم آب تجدید پذیر است. نیکانمان چند هزار سال، بدون درآمدهای نفتی، با مدیریت‌های مشارکتی مردمی آب و پذیرش حق مالکیت مردم بر آب، نه تنها چرخ زندگی خود را که چرخ حکومت‌ها را هم به خوبی چرخاندند و در مدیریت پایدار آب سرآمد جهانیان بودند. برای نجات استان از ورشکستگی آبی، هیچ گزینه‌ای بهتر و کارآمدتر از اجرای درست و بروز مدیریت‌های بومی آب در ایران و جهان توسعه یافته نداریم. خوشبختانه در استان خراسان رضوی از از پایان دهه هشتاد سند تدبیر آب و از آغاز سال ۱۳۹۷ سند همیاران آب استان با همین راهبردها تهیه و چند سال هم اجرا شد و دست آوردهای بسیار ارزنده و کارآمدی داشت. در این راستا لازم است این سند هرچه زودتر بروز شود و همه در اجرای درست و دقیق آن به دستگاه‌های محترم اجرایی کمک کنیم. همچنین لازم است در دو بخش نظری و اجرایی موارد زیر، که ناهمخوان با مدیریت مشارکتی، مردمی و کارآمد آب و زیرپانهادن مالکیت مردم بر آب است و بر میزان ورشکستگی آبی می افزاید، اصلاح و اجرا شود.

۱ - در بخش نظری اصلاح:

۱-۱ - بندهایی از قانون توزیع عادلانه آب

۲-۱ - بندهایی از آیین نامه‌های اجرای هیات دولت

۳-۱ - بندهایی از دستور عمل‌های وزارتی

۴-۱ - شیوه‌ها و سلیقه‌هایی که قانون، آیین نامه‌های دولت و دستور عمل‌های وزارتی اجرا می شود.

۲ - در اجرا: پرهیز از برداشت بیشتر از آب‌های سطحی و زیرزمینی

برای اجرای این بند لازم است:

۱-۲ - همه چاه‌های استان به کنتور هوشمند مجهز شوند و مرکز پایش آب‌های زیرزمینی در شرکت آب منطقه‌ای آب را حجمی به

همه بخش‌های آب شرب و بهداشت، کشاورزی، صنعت، معدن و خدمات برابر پروانه بهره برداری تحویل دهند.

۲-۲ - جلوگیری از حفر چاه غیرمجاز

۳-۲ - جلوگیری از اضافه برداشت از چاه‌های مجاز

۴-۲ - جلوگیری از فروش آب بیش از حجم پروانه بهره برداری برای هر مصرفی

۵-۲ - پرهیز از هرگونه تخصیص جدید آب برای هر هدفی با فعال کردن بازار آب و باز تخصیص از حجم آب کشاورزی به کمبود آب

شرب و بهداشت شهرها و روستاها و توسعه منطقی و هماهنگ صنعت، معدن و خدمات با طرح آمایش سرزمین

۳ - جلوگیری از آلودگی بیشتر محیط زیست، هوا، آب‌های سطحی و زیرزمینی و خاک،

۳-۱-شناسایی منبع‌های آلوده و جلوگیری از ایجاد منبع‌های جدید آلودگی یا آلودگی بیشتر آن‌ها،

صورتجلسه کمیسیون آب و محیط زیست

عادی ■ فوق العاده □

کد مدرک: CO-F04-01

صفحه 2 از 5

رییس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: عماد رجحانی جلسه: چهارم
شماره جلسه: ۴ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰

۴ - تامین اعتبارات جاری شرکت‌های آب منطقه‌ای از محل حق نظاره چاه‌ها و آب بهای آب‌های سطحی برابر قانون و حذف ردیف درآمدی آنها برای درآمد ناشی از فروش آب بیش از حجم مجاز پروانه‌های بهره برداری. برای اجرای موارد یادشده باید مکاتباتی با کمیسیون‌های هم نام یا هم هدف اتاق‌های استانی و ایران داشته باشیم تا همه برای اصلاح قانون، آیین نامه‌ها و دستورعمل‌های وزارتی و موارد مشترک همکاری و همیاری کنند. آب آشامیدنی و بهداشتی کلانشهر مشهد از چهار سد دوستی، کارده، طرق و ارداک، یک دهانه چشمه، دو رشته قنات و نزدیک ششصد حلقه چاه عمیق تامین می‌شود. برمبنای داده‌ها و اطلاعات ذخیره آبی این چهار سد بزرگ به کمترین مقدار در دو دهه گذشته رسیده و بزودی همان مقدار اندک آب هم تمام خواهد شد. در بدترین گزینه، که حجم سیلاب ورودی به این سدها کم باشد. ناچار باید همه حجم آب آشامیدنی و بهداشت کلانشهر مشهد از چاه‌های عمیق تامین شود. در این حالت حجم کسری مخزن آبخوان زیرزمینی، به شدت کاهش سطح آب و پیامدهای ویرانگر نابودی آبخوان چند برابر خواهد شد. از این رو لازم است طرح خرید چاه‌های کشاورزی و یا اجاره آب آن برای تامین آب این کلانشهر در دستور کار قرار گیرد. در جلسه بعد طرح پیشنهادی ارائه خواهد شد. به باور کمیسیون یکی از مهم‌ترین دلایل بحران و ورشکستگی آب در ایران دولتی شدن آب و از بین بردن مدیریت مشارکتی کارآمد، پایدار و پاک مردمی آب است. برای زنده کردن این نوع مدیریت آب لازم است موضوع مالکیت آب و نقش و سهم مردم در مدیریت کارآمد آب مشخص شود. در این راستا پیشنهاد می‌شود با همکاری کمیسیون‌های محترم کشاورزی، صنعت، معدن و حقوقی اتاق مبانی حقوقی آن بررسی و پیشنهادات لازم ارائه گردد.

توقف برداشت غیرمجاز آب، گامی مهم در مدیریت بحران ان حوزه خواهد بود

«محمود امتی»، عضو هیات رئیسه اتاق بازرگانی خراسان رضوی اظهار کرد: بحران آب فراتر از بسیاری از مسائلی است که با آن مواجه هستیم و اگر بتوانیم برداشت غیرمجاز آب را متوقف کنیم، گام مهمی در حوزه مدیریت بحران در این عرصه برداشته‌ایم. کمیسیون آب و محیط زیست اتاق مشهد در صورتی که بتواند ۱ الی ۲ مورد از مسائل مربوط به حوزه آب را کارشناسی دقیق نموده و برای آن راهکار پیدا کند، گام مهمی در این عرصه برداشته است.

امتی افزود: صدور مجوزهای متعدد و بعضاً بدون نیازسنجی، به تشدید بحران آب دامن می‌زند و به دنبال آن، شاهد افزایش حفر چاه‌های غیرمجاز در بازه زمانی کوتاه هستیم. باید از تداوم این روند با چاره اندیشی و ارائه راهکار جلوگیری نمود و اتاق بایستی به عنوان پارلمان بخش خصوصی در این زمینه نقش آفرینی کند.

امتی در خصوص مسئله مالکیت آب نیز اظهار داشت: بحث مالکیت آب از لحاظ بعد فرهنگی و اعتقادی بسیار مهم است. لذا مسئولان باید به این باور برسند که با نهادینه شدن بحث مالکیت آب، مشکلات فعلی تا حدودی کاهش می‌یابد و در این راستا، تشکیل کمیته حقوقی آب ذیل کمیسیون راهگشا است.

وی ادامه داد: کشاورزان مشکل کمبود آب را درک می‌کنند؛ اما خواسته آنان توزیع عادلانه آب است. با برداشت کنندگان غیرمجاز آب در دشت‌ها باید مطابق قانون، برخورد یکسان صورت بگیرد. همگان باید بر این مساله واقف گردند که ۲۰ سال بعد بحران آب به مراتب تشدید خواهد شد.

عضو هیات رئیسه اتاق بازرگانی خراسان رضوی عنوان کرد: ۷۰ الی ۸۰ درصد اقتصاد شهرستان‌های استان وابسته به حوزه کشاورزی است، لذا به هر میزان که برداشت غیرمجاز آب افزایش یابد، ارائه نسخه برای درمان این بحران دشوارتر خواهد بود.

وی افزود: افغانستان چندین سال است که بر روی سد سلما کار می‌کند. از زمانی که سد سلما احداث شده، تقریباً ایران از آب هریرود محروم شده است. با این شرایط و اوصاف نمی‌توان چندان به سد دوستی امیدوار بود؛ چرا که بعد از احداث سد سلما دیگر آبی برای سد دوستی باقی نمی‌ماند. لذا باید توجه ویژه‌ای به مقوله جلوگیری از برداشت غیرمجاز و بی‌رویه از منابع آبی استان داشته باشیم.

صورتجلسه کمیسیون آب و محیط زیست

عادی ■ فوق العاده □

کد مدرک: CO-F04-01

صفحه 3 از 5

رئیس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: عماد رجحانی جلسه: چهارم
شماره جلسه: ۴ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰

تاکید بر اجرای ماده ۴۴ قانون توزیع عادلانه آب

«کامران داوری»، رئیس پژوهشکده آب و محیط زیست دانشگاه فردوسی مشهد نیز در ادامه نشست با اشاره به ماده ۴۴ قانون توزیع عادلانه آب عنوان کرد: این ماده اشاره دارد: «در صورتی که در اثر اجرای طرح‌های عمرانی و صنعتی، توسعه کشاورزی، سدسازی و تأسیسات مربوطه یا در نتیجه استفاده از منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی در ناحیه یا منطقه‌ای، قنوت و چاه‌ها یا هر نوع تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب متعلق به اشخاص تملک و یا خسارتی بر آن وارد شود و یا در اثر اجرای طرح‌های مذکور آب قنوت و چاه‌ها و رودخانه‌ها و چشمه‌های متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی و حقا به آن نقصان یافته و یا خشک شوند برای جبران خسارت عمل خواهد شد». این ماده قانونی تاکنون اجرایی نشده و آیین‌نامه‌ای برای آن تدوین نگردیده است که مسئولان باید در این زمینه پاسخگو باشند.

داوری با اشاره اصل یکصد و سوم قانون اساسی، مبنی بر اینکه استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می‌شوند در حدود اختیارات شوراها ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند، افزود: ماده ۱۰۰ قانون اساسی نیز به صراحت عنوان می‌کند: «برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می‌گیرد که اعضاء آن را مردم همان محل انتخاب می‌کنند. شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و حدود وظایف و اختیارات و نحوه انتخاب و نظارت شوراهای مذکور و سلسله مراتب آنها را که باید با رعایت اصول وحدت ملی و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی و تابعیت حکومت مرکزی باشد، قانون معین می‌کند». لذا باید از این ظرفیت‌ها در مسئله مدیریت آب استفاده شود.

راهکارهای فعلی بحران آب، مقطعی و در حکم مسکن است

در ادامه، «وحید اردکانیان»، رئیس هیات مدیره یک شرکت تعاونی کشاورزی اظهار کرد: مردم باید احساس مالکیت نسبت به آب داشته باشند، تنها در این صورت است که می‌توان جلوی حفر بی رویه چاه را گرفت. در این رابطه ضرورت دارد کمیته‌ای حقوقی در استان شکل بگیرد. اگر بتوانیم بحث مالکیت آب را مطرح کنیم خود به خود جلوی حفر بی رویه چاه گرفته خواهد شد. راهکارهای دیگر برای حل بحران آب، مقطعی و در حکم مسکن است.

وی یادآور شد: کمیته حقوقی باید به منظور طرح بحث مالکیت آب شکل بگیرد و به موازات اقدامات دیگر، باید در این راستا گام‌های اساسی برداشت. باید در خصوص بحث مالکیت آب مجلس شورای اسلامی را با خود همراه کنیم.

در ادامه، «احمدرضا رضازاده»، دبیر اجرایی نظام صنفی کشاورزی خراسان رضوی با بیان اینکه کمیته حقوقی آب ذیل کمیسیون کشاورزی تشکیل شده‌در حال شکل‌گیری است که می‌توان مسائل حقوقی را از طریق این کمیته پیگیری نمود، عنوان کرد: متأسفانه آب مصرفی مشهد و استان بیش از نیاز واقعی جمعیت این شهر و استان است و این مسئله باید با تدبیراندیشی لازم مرتفع گردد. وی با بیان اینکه با مجلس شورای اسلامی رایزنی کردیم که بخشی از عوارض اخذ شده کشاورزی در تامین زیرساخت‌های انرژی هزینه شود، افزود: تعداد چاه‌های غیرمجاز در دشت مشهد بسیار زیاد است. کارگاه‌های بسیاری در سطح شهر دارای چاه‌های غیرمجاز هستند که عوارض پرداخت نمی‌کنند.

دبیر اجرایی نظام صنفی کشاورزی خراسان رضوی عنوان کرد: تا مساله مالکیت آب برای مسئولین ذی ربط نهادینه نشود، بحران آب حل و فصل نخواهد شد. اگر این مساله حل شود، با کاهش بارندگی، کشاورزان نیز برداشت خود را کاهش می‌دهند. این مهم زمانی محقق می‌شود که کشاورز احساس مالکیت داشته باشد.

در بخش دیگری از نشست، «عماد رجحانی»، دبیر کمیسیون آب و محیط زیست اتاق بازرگانی خراسان رضوی اظهار کرد: قبل از برگزاری جلسه با شورای شهر در حوزه مالکیت آب، باید بسته پیشنهادی در خصوص راه اندازیفعال سازی بازار آب و تامین آب شرب مورد نیاز از این طریق آماده شود.

وی با بیان اینکه چگونگی فعال سازی کمیته حقوقی آب برای حل مساله نیز باید مشخص شود؛ یادآور شد: تعامل با اتاق‌های سایر استان‌ها به منظور تخفیف بحران آب نیز مساله دیگری است که باید جدی گرفته شود.

کد مدرک: CO-F04-01 صفحه 4 از 5	صورتجلسه کمیسیون آب و محیط زیست عادی ■ فوق العاده □	 انجمن تخصصی مهندسی آب و برق وزارت نیرو
	رییس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: عماد رجحانی جلسه: چهارم شماره جلسه: ۴ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰	

فقدان قوانین بازدارنده برای حفر چاه‌های غیرمجاز

در ادامه، «امیر جواد دانش‌پژوه»، معاون حفاظت شرکت آب منطقه‌ای خراسان گفت: خانه کشاورز، شرکت تعاونی کشاورزان و هیچ دستگاهی بابت پلمپ چاه‌های غیرمجاز همکاری لازم را ندارد و تمام این وظایف بر دوش شرکت آب منطقه‌ای است. لذا تا زمانی که همکاری سایر دستگاه‌ها نباشد نمی‌توان انتظار جلوگیری از حفر چاه غیرمجاز را داشت. متأسفانه پس از گذشت مدتی از اقدام به پر کردن چاه‌های غیرمجاز، دوباره چاه بازگشایی می‌گردد؛ چرا که قوانین بازدارنده و مجازاتی در این حوزه وجود ندارد چندان کارساز نیست. علاوه بر این، جزای نقدی نیز بسیار ناچیز است و فاقد جنبه تنبیهی و بازدارنده است. لذا برای کشاورز حفر چاه غیرمجاز به جای خرید آب توجیه اقتصادی بیشتری دارد.

وی یادآور شد: خانه کشاورز، کمیسیون کشاورزی و صنعت اتاق مشهد باید همکاری لازم را با آب منطقه‌ای در جلوگیری از حفر چاه‌های غیرمجاز داشته باشند. در غیر این صورت تنها صرف تلاش شرکت آب منطقه‌ای راه به جایی نخواهد برد.

❖ مصوبات جلسه:

ردیف	شرح مصوبه	اقدامات مرتبط	مهلت اقدام
۱	ارائه طرح پیشنهادی خرید چاه‌های کشاورزی در جلسه بعدی کمیسیون	تنظیم بسته کارشناسی پیشنهادی	۳ هفته
۲	تدوین بسته پیشنهادی در خصوص موضوع مالکیت آب و نقش و سهم مردم در مدیریت کارآمد آب با همکاری کمیسیون‌های کشاورزی، صنعت، معدن و حقوقی	طرح موضوع با کمیسیون‌های مربوطه	۱ ماه

صور تجلسه کمیسیون آب و محیط زیست**عادی ■ فوق العاده □**

کد مدرک: CO-F04-01

صفحه 5 از 5

رئیس جلسه: محمد علایی، دبیر جلسه: عماد رجحانی جلسه: چهارم
شماره جلسه: ۴ تاریخ برگزاری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۱ ساعت شروع: ۰۷:۳۰ ساعت خاتمه: ۰۹:۳۰

❖ لیست حاضرین:

الف - اعضا کمیسیون:

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت در کمیسیون	وضعیت حضور
۱	محمد علایی	رئیس	حاضر
۲	محمدعلی قنادزاده	نایب رئیس	غایب
۳	عباسعلی قزل سفلو	عضو کمیسیون	غایب
۴	محمد رضا علوی مقدم	عضو کمیسیون	غایب
۵	اسمائیل برادران حسینی	عضو کمیسیون	غایب
۶	وحید اردکانیان	عضو کمیسیون	حاضر
۷	حمیدرضا رضوی خبیر	عضو کمیسیون	غایب
۸	احمدرضا رضازاده	عضو کمیسیون	حاضر
۹	کامران داوری	عضو کمیسیون	حاضر
۱۰	مجید مهدوی	عضو کمیسیون	غایب
۱۱	جعفر جوادی	عضو کمیسیون	غایب
۱۲	رحیم دبیری	عضو کمیسیون	غایب
۱۳	علیرضا اسلامی	عضو کمیسیون	غایب
۱۴	عباس علی قزلسفلو	عضو کمیسیون	غایب
۱۵	فهیمة جوادی	عضو کمیسیون	غایب
۱۶	الهه صدر بلوریان	عضو کمیسیون	غایب
۱۷	محمدعلی نعمت نژاد	عضو کمیسیون	غایب
۱۸	آقای نجفی	عضو کمیسیون	غایب
۱۹	شیرین سحرخیز	عضو کمیسیون	حاضر
۲۰	امیر جواد دانش پژوه	نماینده آب منطقه ای	حاضر

سایر مدعوین:

جناب آقای محمود امتی